

den Tale, jeg holdt, for lærd, kan komme bort fra, at de Fremskridt, der er gjorte i Bondelandbruget, hovedsagelig knytter sig til den Omstændighed, at Brugerne efterhaanden er blevet frie, selvstændige Mænd, der har været i Stand til at benytte dels deres Uafhængighed overfor Godsherren, dels den vundne Driftskapital, der har gjort det muligt for dem at foretage de Udvidelser af Bygninger og Besætninger, der har været af saa afgørende Betydning for det danske Landbrug.

Dernæst sagde det ærede Medlem, at jeg ganske havde misforstaaet Spørgsmaalet om Retten til at inddrage Hartkorn under Hovedgaardsdrift, idet han hævdede, at Bestemmelsen derom i Loven af 1861 var blevet ophævet i 1872. For det første maa jeg bestride Rigtigheden af denne Udtalelse, og jeg kan gøre det ved blot at henvise til det foreliggende Lovforslags § 3, andet Stykke, hvor det modsatte udtales. Jeg tvivler om, at man fra Administrationens Side vilde forelægge Folketinget et saadant Lovforslag, hvis det var overflødig at indskyde følgende Bestemmelse: „Den Godsejeren i Henhold til fornævnte Lovbestemmelser tilkommende Ret til ved yderligere Salg at indtage Bondejord til fri Raadighed som over Hovedgaardsjord bortfalder fra den 1. Januar 1916 et regne“. Naar Ministeren finder Anledning til at indsætte en saadan Bestemmelse, maa det formentlig være, fordi der fremdeles er Trang til at sætte en Stopper for denne Inddragning under Hovedgaardsjorden.

Formanden: Folketingsmanden for Svendborg Amts 3die Valgkreds har Ordet for en kort Bemærkning.

Wenzel Neergaard: Det ærede Medlem, som havde Ordet, svarede paa en hel Del, jeg ikke havde sagt. Han sagde, at han havde hørt en Bemærkning af mig om, at jeg var meget forbavset over, at han havde sporet en stigende Utilfredshed hos Fæsterne, fordi Fæstetvungen ikke var ophævet. Det har jeg aldeles ikke sagt. Det ærede Medlem har ifølge de Udtalelser, som staar her i Fortrykket, sporet en stigende Utilfredshed hos Fæsterne, fordi den Rettighed, som tilkom Godsejerne ifølge Loven af 1861: at kunne inddrage hver tiende Gaard, var vedblevet at herske. Det var det, det ærede Medlem udtalte, og det er herom, jeg siger, at der hører en fin Næse til at spore en saadan Utilfredshed, eftersom denne Ret ikke

eksisterer. Det ærede Medlem kan sige, hvad han vil, den eksisterer ikke. Det ærede Medlem har taget fejl, og det var meget klogere af det ærede Medlem at sige: Jeg har taget fejl paa dette Punkt, da jeg er ganske ukendt med de Forhold. Det ærede Medlem er nemlig ganske ukendt med disse Forhold, og det er i og for sig meget undskyldeligt at være ukendt med en Ting; men naar man er Ordfører, saaledes som det ærede Medlem er i denne Sag, burde han, naar hans Livsvirksomhed hidtil ikke har givet ham Lejlighed til at sætte sig ind i Forholdene, have læst sig det til, studeret sig til det. I det praktiske Liv forstaar jeg saa godt, at det ærede Medlem intet Kendskab har tilegnet sig til disse Forhold.

Til det ærede Medlem fra Odense (Marott) vil jeg sige, at naar jeg har talt om de 10 pCt.'s Afgift, har jeg i og for sig ikke berørt den Synsmaade, det ærede Medlem nu gjorde gældende, og som blev gjort gældende i gamle Dage af Lehmann og mange flere fortræffelige Mænd. Det, jeg har udtalt om de 10 pCt., er den Motivering, som er anvendt af Ministeren ved Lovforslagets Forelæggelse. Motiveringen er den, at fordi Fæstetvungen ophæves, skal der betales 10 pCt. Fæstetvungen ophæves ikke, og Motiveringen er derfor slet, og det bliver den ved at være.

Formanden: Folketingsmanden for Frederiksborg Amts 2den Valgkreds har Ordet for en kort Bemærkning.

Moesgaard-Kjeldsen: Jeg tror ikke, det ærede Medlem fra Svendborg og jeg kan komme denne Sag nærmere, thi her staar Paastand mod Paastand. Men jeg forventer, inden vi kommer til anden Behandling af denne Sag, at skulle kunne fremskaffe fra Administrationen Vidnesbyrd om, at Administrationen har haft god Beføjelse til at indsætte § 3, andet Stykke, som jeg lige har oplæst, og endvidere kan jeg tilføje, at trods den Uvidenhed, det ærede Medlem ynder at tillægge mig, er jeg dog vidende om, at Retten til at inddrage Hartkorn under Hovedgaardsdrift efter Lov af 1861 og Lov af 1872 bestaar den Dag i Dag, og saadan Inddragelse effektueres daglig i Landbrugsministeriet — ja, daglig er maaske for meget sagt, lad mig sige ugentlig — for de Godsejere, som endnu ikke i fuldt Omfang har gjort Brug af denne Ret, og af dem er der en større Del endnu. Det er derfor betimeligt ved den i § 3, andet